

Затверджено:
на засіданні кафедри трудового,
екологічного та аграрного права,
протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Програмові вимоги із навчальної дисципліни «ПРАВО ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»

Тема 1 . Загальні засади екологічної безпеки

Екологічна безпека як комплексний об'єкт правового регулювання. Поняття екологічної безпеки та її види. Загрози національним інтересам в екологічній сфері. Принципи правового забезпечення вимог екологічної безпеки. Державна політика в галузі екологічної безпеки. Екологічні ризики. Право екологічної безпеки та його реалізація. Правовідносини у сфері забезпечення екологічної безпеки. Суб'єктно-об'єктний склад правовідносин у сфері забезпечення екологічної безпеки. Законодавство України про екологічну безпеку. Конституційні засади екологічної безпеки України. Співвідношення екологічного та іншого законодавства та законодавства в галузі екологічної безпеки.

Тема 2. Управління у сфері екологічної безпеки

Система державного управління у сфері екологічної безпеки. Система та повноваження органів загальної та спеціальної компетенції в сфері забезпечення екологічної безпеки. Роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні екологічної безпеки. Корпоративне управління у сфері забезпечення екологічної безпеки. Суть, принципи, особливості корпоративного управління у даній сфері. Виконання стандартів ISO 14001 та ISO 14000 щодо єдності політики екологічної безпеки у межах окремої корпорації. Функції корпоративного управління – екологічне маркування, екологічний аудит, екологічне страхування, екологічний лізинг, визначення ступеня екологічності, екологічна модернізація). Участь громадськості та її роль у механізмі забезпечення екологічної безпеки. Повноваження громадських об'єднань у сфері забезпечення екологічної безпеки згідно Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”.

Тема 3. Функції управління у сфері екологічної безпеки

Державні програми щодо забезпечення екологічної безпеки. Державний облік екологічно небезпечних об'єктів та небезпечних речовин. Система моніторингу в сфері забезпечення екологічної безпеки. Екологічна експертиза. Екологічний аудит. Державний контроль за здійсненням екологічно небезпечної діяльності. Інформативно-правове забезпечення екологічної безпеки. Стандарти екологічної безпеки: поняття, види, та порядок їх застосування. Екологічне нормування: поняття, значення та класифікація. Система сертифікації за екологічними вимогами. Особливості ліцензування екологічно небезпечної діяльності. Особливості страхування ризиків в сфері екологічної безпеки. Економічний механізм та державне фінансування у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки.

Тема 4. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про екологічну безпеку

Поняття і види правопорушень в сфері забезпечення екологічної безпеки. Адміністративна відповідальність за правопорушення в сфері забезпечення екологічної безпеки. Кримінальна відповідальність за злочини в сфері забезпечення екологічної безпеки. Цивільно-правова

відповідальність та відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення вимог забезпечення екологічної безпеки. Особливості відповідальності за ядерну шкоду та транскордонне радіоактивне забруднення. Дисциплінарна відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки.

Тема 5. Правове забезпечення та регулювання екологічної безпеки населення та територій

Особливості правового забезпечення екологічної безпеки населення. Правове забезпечення екологічної безпеки в населених пунктах (вимоги до містобудування, планування та забудови територій, функціональне зонування територій населених пунктів). Правове регулювання благоустрою населених пунктів. Санітарне очищення території, її озеленення, збереження та відновлення об'єктів благоустрою. Загальні вимоги до розміщення, створення й експлуатації господарських та інших об'єктів, що негативно впливають на навколишнє середовище. Правове забезпечення екологічної безпеки рекреаційних територій та курортів.

Тема 6. Екологічна безпека населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Види правових режимів екологічно уражених територій. Зони надзвичайної екологічної ситуації, їх види. Правовий режим надзвичайного стану, оголошеного у зв'язку з надзвичайною екологічною ситуацією. Правове регулювання режиму території, що зазнала радіоактивного забруднення. Єдина державна система запобігання та реагування на надзвичайні екологічні ситуації. Правовий статус осіб, які постраждали внаслідок дії надзвичайних екологічних ситуацій. Форми захисту права громадян на екологічну безпеку, їх особливості.

Тема 7. Забезпечення вимог екологічної безпеки людини та природних об'єктів у процесі здійснення господарської та інших видів діяльності

Поняття екологічної безпеки людини та природних об'єктів у процесі здійснення господарської та інших видів діяльності. Забезпечення вимог екологічної безпеки в окремих галузях промисловості. Забезпечення вимог екологічної безпеки у сільському господарстві та при використанні земель. Забезпечення вимог екологічної безпеки в діяльності Збройних Сил України. Забезпечення вимог екологічної безпеки при експлуатації транспортних засобів. Забезпечення вимог екологічної безпеки при розміщенні, проектуванні, будівництві, при реконструкції, введенні в дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів.

Тема 8. Правове забезпечення вимог екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами

Правова характеристика небезпечних хімічних речовин, їх класифікація та вплив на організм людини. Поняття "хімічне забруднення". Загальні екологічні вимоги щодо поводження з небезпечними хімічними речовинами. Особливості забезпечення екологічної безпеки джерел централізованого водопостачання та водних об'єктів, віднесених до категорії лікувальних. Забезпечення екологічної безпеки атмосферного повітря від хімічного забруднення. Особливості забезпечення екологічної безпеки ґрунтів при застосуванні пестицидів та агрохімікатів.

Тема 9. Правове забезпечення вимог екологічної безпеки від шкідливого фізичного впливу

Правове поняття “негативний фізичний вплив”. Види шкідливих фізичних чинників та їх вплив на здоров’я людини і довкілля. Загальні засади захисту населення та охорони довкілля від впливу негативних фізичних чинників. Правова характеристика об’єктів, які здійснюють шкідливий фізичний вплив. Нормування гранично допустимих рівнів шуму, вібрації, електромагнітних та інших шкідливих випромінювань. Забезпечення вимог екологічної безпеки від шкідливого фізичного впливу в межах населених пунктів та при здійсненні містобудівної діяльності. Правове регулювання використання радіочастотного ресурсу. Дозвільна діяльність, моніторинг та контроль за шкідливими фізичними впливами.

Тема 10. Правове забезпечення ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки

Поняття та основні засади ядерної та радіаційної безпеки. Правові заходи забезпечення радіаційної безпеки. Норми, правила і стандарти в галузі забезпечення ядерної та радіаційної безпеки. Оцінка стану радіаційної безпеки. Особливості ліцензування робіт із застосуванням ядерної енергії та джерел іонізуючого випромінювання. Екологічні вимоги до розміщення, проектування, будівництва та експлуатації ядерних об’єктів. Санітарно-захисна зона та зона спостереження. Правовий режим та фізичний захист ядерних установок. Поняття “радіоактивні речовини і джерела іонізуючого випромінювання”. Загальні екологічні вимоги поводження з ядерними матеріалами та радіоактивними відходами: збирання, перевезення, переробка, зберігання, захоронення. Особливості державного контролю та облік ядерних матеріалів, радіоактивних речовин та відходів. Правове регулювання захисту населення від впливу іонізуючого випромінювання.

Тема 11. Правове забезпечення біологічної та генетичної безпеки

Поняття та загальні вимоги забезпечення біологічної та генетичної безпеки. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Правове регулювання застосування біотехнологій. Правове регулювання генно-інженерної діяльності: ліцензування, порядок здійснення та реєстрація. Екологічні вимоги до переселення, акліматизації та схрещування об’єктів тваринного світу. Екологічні вимоги до інтродукції та акліматизації об’єктів рослинного світу. Правове забезпечення карантину об’єктів тваринного та рослинного світу. Забезпечення вимог екологічної безпеки в процесі охорони водних об’єктів, атмосферного повітря, ґрунтів від шкідливого біологічного впливу.

Тема 12. Правове забезпечення екологічної безпеки у сфері поводження з відходами, небезпечними та озоноруйнуючими речовинами

Законодавче визначення поняття та видів відходів. Вимоги екологічної безпеки при встановленні правового режиму поводження з відходами. Порядок створення об’єктів розміщення відходів. Нормативи утворення відходів та ліміти на їх розміщення. Правове регулювання транскордонного перевезення відходів. Особливості правового режиму поводження з побутовими відходами. Правове регулювання вивозу твердих та рідких побутових відходів. Поняття, види та правовий режим поводження з небезпечними речовинами. Правове регулювання поводження з речовинами озоноруйнуючими і такими, які здійснюють вплив на клімат. Заходи з виконання вимог Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар, та Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату.

Тема 13. Міжнародна екологічна безпека

Поняття, принципи забезпечення і регулювання міжнародної екологічної безпеки. Механізм забезпечення міжнародної екологічної безпеки. Участь України у міжнародному співробітництві щодо забезпечення екологічної безпеки. Основні напрямки міжнародно-правової діяльності у сфері забезпечення екологічної безпеки. Проблема діяльності екологічно небезпечних підприємств у міжнародно-правовому регулюванні.